

Harjoituksia etäopetuksen tueksi globaalikasvatuksen teemoista

Alakoulu

Teema: Lapsen oikeudet

- Mikä kantaa tulevaisuuteen
- Lapsen oikeuksien tietovisa
- Heimoneuvosto
- Lapsen oikeudet kuvina

Yläkoulu

Teemat: kestävä kehitys, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, ennakkoluulojen ja stereotyyppien purkaminen

- Mistä luopuisin
- Karttamme
- Runoräppi

Toinen aste

Teemat: kestävä kehitys, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, ennakkoluulojen ja stereotyyppien purkaminen

- Mitä, missä, milloin
- Kehitysmaista on helppo kertoa ikäviä uutisia
- Mikä kantaa tulevaisuuteen
- Minun Suomi

ALAKOULU

MIKÄ KANTAA TULEVAISUUTEEN?

Tavoitteet:

- Pohtia elämän tärkeysjärjestyksiä ja orientoitua lapsen oikeuksien käsittelyyn

Kesto: 15–30 min

Tarvikkeet:

- Paperia ja kyniä tai vaihtoehtoisesti valkotaulusovellus (esim. Padlet-alusta) vastausten kirjoittamista varten
- Liite 1: [Mallikuva lapsen hahmosta \(pdf\)](#)
- Liite 2: [Lyhennelmä Lapsen oikeuksien sopimuksesta \(pdf\)](#)

Jokainen oppilas piirtää paperille lapsen ääriviivat ja antaa nimen omalle hahmolleen. Opettaja voi näyttää oppilaille mallikuvan hahmosta (Liite 1) tai halutessaan toteuttaa harjoituksen ryhmätehtävänä esimerkiksi Padlet-alustalla kuvaa hyödyntäen.

Oppilaiden tehtävänä on kirjoittaa ensimmäiseksi lapsen jalkojen juureen elintärkeitä asioita, jotka pitävät lapsen hengissä (ruoka, puhdas vesi...). Asioita voi kirjoittaa niin paljon, kuin mieleen tulee! Oppilaat voivat tehdä tehtävää itsenäisesti, tai ryhmä voi vaihtaa ajatuksia ja keskustella eri vaiheiden välillä. Seuraavaksi pohditaan asioita, jotka auttavat lasta saamaan hyvän tulevaisuuden (perhe, koulu, puhdas ja turvallinen elinympäristö...). Nämä kirjoitetaan hahmon jalkoihin kuljettaman häntä eteenpäin. Hahmon ylävartalon kohdalle kirjoitetaan asioita, jotka tekevät elämästä mukavampaa, mutta eivät ole aivan välttämättömiä (pelit, lelut...). Lopuksi pään kohdalle kirjoitetaan vielä lapsen toiveita ja ajatuksia tulevaisuudesta.

Hahmosta tulee hyvä kartta sille, mikä oikeasti on tärkeää ja mitä hyvään elämään tarvitaan. Halutessa hahmon taustalle voidaan vielä kirjoittaa asioita tai tapahtumia, jotka voivat estää lasta saamasta hyvää tulevaisuutta. Oppilaat voivat vertailla piirrettyjä hahmoja kameran kautta tai kuvailemalla niitä muille. Jos ryhmä on tehnyt hahmoa yhteiselle alustalle, vastauksista voidaan keskustella yhdessä ja pohtia erilaisista näkökulmia hyvään elämään.

Hahmo toimii hyvänä orientaationa lapsen oikeuksien käsittelyyn ja siihen kirjattuja asioita on helppo verrata YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen artikloihin (Liite 2). Oppilaiden kanssa voidaan pohtia, mihin saakka hahmon vartaloa artiklan asiat nousevat.

- Onko sopimuksen tarkoitus taata vain elämälle elintärkeitä asiat?
- Määritelläänkö siinä asioita, jotka ovat nousseet lapsen jalkojen tai jopa rinnan korkeudelle?
- Miksi lapsen oikeuksien sopimus on tärkeä?

Oppilaat voivat kirjoittaa harjoituksen herättämistä ajatuksista tai niitä voidaan jakaa yhdessä ryhmän kesken.

Lisää tietoa ja vinkkejä lapsen oikeuksien käsittelyyn löytyy mm. Taksvärkki ry:n Oikeesti-oppaasta. [Linkki Oikeesti -oppaaseen \(pdf\)](#).

LAPSEN OIKEUKSIEN TIETOVISA

Tavoitteet:

- Tutustua lapsen oikeuksiin kysymysten ja kuvien kautta
- Herätä pohtimaan, mitä lapsen oikeudet tarkoittavat arkielämän tilanteissa

Kesto: 10–20 min

Tarvikkeet:

- Liite: [Tietovisa powerpoint-esitys \(lataa ppt\)](#)
- kirjoitusvälineet

Lapsen oikeuksiin voi orientoitua helposti Lapsen oikeuksien tietovisan kautta. Taksvärkin valmiissa tietovisassa tutustutaan lapsen oikeuksiin kysymysten ja kuvien kautta. Oppilaat voivat kirjoittaa vastauksensa ylös ja tarkistaa lopuksi oikeat vastaukset Power Point -esityksen viimeiseltä dialta. Vaihtoehtoisesti opettaja voi ohjata tietovisaa yhteisesti koko ryhmälle tai toteuttaa kilpailun esimerkiksi Kahoot-sivustolla.

HEIMONEUVOSTO

Tavoitteet:

- Syventää ymmärrystä lapsen oikeuksista ja arkielämän tilanteista, joihin lapsen oikeudet liittyvät
- Hahmottaa demokraattista toimintaa ja äänestysperiaatteita

Kesto: 15–20 min

Tarvikkeet:

- Liite 1: [Tarinat ja kysymykset \(pdf\)](#)
- Liite 2: [Lyhennelmä Lapsen oikeuksien sopimuksesta \(pdf\)](#)

Opettaja lukee oppilaille ääneen kaksi lyhyttä tarinaa, yksi kerrallaan. Tarinaa kuunnellessa oppilaat voivat sulkea silmänsä ja keskittyä kuvittelemaan tilannetta. Tarinan jälkeen opettaja esittää tarinan lopussa olevan aiheeseen liittyvän kysymyksen. Oppilaat kertovat vastauksensa käytettävästä opiskelualustasta riippuen joko peukua näyttämällä, kirjoittamalla post it -lapun alustalle tai kommentoimalla chattiin. Molempien kertomusten jälkeen lasketaan annetut äänet, jonka jälkeen tulos julkistetaan. Äänestystuloksista voidaan keskustella yhdessä. On tärkeää, ettei kenenkään vastauksia väheksytä, vaan kaikki saavat säilyttää omat näkökulmansa. Myös perusteita omalle äänestyskäyttäytymiselle kannattaa kysellä. Tarinoista voi esittää myös oppilaiden omaan elämään liittyviä kysymyksiä.

Vaihtoehtoisesti oppilaat voivat lukea tarinat ja kirjoittaa vastauksensa myös itsenäisesti kotona.

Äänestyksen jälkeen opettaja voi pyytää oppilaita tutustumaan lyhennelmään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen ja nimeämään sellaisia lapsen oikeuksia, jotka heidän mielestään liittyvät kertomuksiin tavalla tai toisella.

LAPSEN OIKEUDET KUVINA

Tavoitteet:

- Tutustua lapsen oikeuksiin kuvien avulla
- Pohtia lapsen oikeuksien toteutumista arkitilanteissa ja omassa elämässä

Kesto: 30–45 min

Tarvikkeet:

- Liite: [Lapsen oikeuksien kuvakortit \(pdf\)](#)

Tutustukaa aluksi liitteenä oleviin kuvakortteihin yhdessä tai vaihtoehtoisesti jaa ne oppilaille etukäteen itsenäisesti tutkittavaksi. Kun oppilaat ovat saaneet rauhassa tarkastella kuvakortteja, valitkaa muutama oppilaiden mielestä kiinnostavin ja keskustelkaa yhdessä:

- Mitä kuvassa tapahtuu? Miksi?
- Mihin huomio kiinnittyy ensin? Mistä luulet sen johtuvan?
- Mihin lapsen oikeuteen tämä kuva liittyy? Mitä oikeus tarkoittaa? Miksi se on tärkeä?

Tämän jälkeen jokainen oppilas valitsee kuvakorteista yhden, joka on hänen mielestään kaikkein tärkein. Tehtävänä on muodostaa kuvakortin pohjalta lyhyt tarina. Kuvakortin hahmolle voi esimerkiksi kirjoittaa repliikit tai puhekuplat. Lisäksi oppilaat voivat kirjoittaa, mitä kuvan hahmolle / hahmoille on tapahtunut juuri ennen kuvan kohtausta? Entä mitä hänelle / heille tapahtuu seuraavaksi?

Oppilaat lähettävät tarinat opettajalle tai ne jaetaan yhdessä koko ryhmän kesken. Lopuksi keskustellaan yhdessä, mitä ajatuksia tarinaa tehdessä heräsi.

YLÄKOULU

MISTÄ LUOPUISIN

Tavoitteet:

- Hahmottaa maailman eriarvoisuutta ja asettaa asioita elämässä tärkeysjärjestykseen

Kesto: 15 min

Laita näkyville lista kymmenestä asiasta, joita Suomessa helposti pidämme itsestään selvänä. Oppilaiden tehtävänä on valita listalta viisi tärkeintä asiaa, joista he eivät missään nimessä voisi luopua. Samalla pitää päättää viisi asiaa, joista olisi pakon edessä valmis luopumaan. Aikaa valinnan tekemiseen varataan noin 5 minuuttia. Oppilaita voi ohjeistaa tekemään valinnan itse tai pienryhmissä / parin kanssa. Kun päätös on tehty, jokainen oppilas tai ryhmä käy kirjoittamassa yhteiseen chattiin tai merkitsemällä yhteiselle alustalle (esim. Padlet) leimalla tai merkillä ne viisi asiaa, joista missään nimessä **ei** voisi luopua.

Kun vastaukset on jätetty, lasketaan yhdessä kunkin vaihtoehdon saamat merkinnät ja kirjoitetaan vastausten kokonaismäärä numerona esille. Ne asiat, jotka saavat vähiten ääniä, ovat oppilaiden mielestä vähiten tärkeitä.

Lopuksi voidaan vielä keskustella yhdessä:

- Oliko valinta vaikea?
- Kuinka monta asiaa oli helppo pudottaa? Miksi joistain asioista luopuminen tuntui helpommalta?
- Miten elämä muuttuisi, jos joutuisikin luopumaan kaikkein eniten ääniä saaneista asioista?
- Mitä tarvitaan hyvään ja onnelliseen elämään?
- Toteutuvatko nämä teille tärkeät asiat kaikkien nuorten kohdalla maailmassa? Entä Suomessa? Mistä eriarvoisuus johtuu?

Sanat:

- Kännykkä
- Lukutaito
- Internet
- Oma huone
- Jääkaappi
- Lomamatkailu
- Vapaa-aika
- Lihansyönti
- Sisä vessa
- Sähkö

KARTTAMME

Tavoitteet:

- Pohtia karttojen kautta tapaamme hahmottaa maapalloa ja eri mantereita
- Herätä pohtimaan kriittisesti tapaamme hahmottaa maailmaa länsikeskeisestä näkökulmasta

Kesto: 15 min

Tarvikkeet:

- Jokaiselle osallistujalle paperi ja kynä
- Maailman äänet -oppaan *Liite 1*, s. 44–45: 3 karttaa. [Linkki Maailman äänet -oppaaseen \(pdf\)](#). Voit esimerkiksi avata oppaan liitesivun selaimeen ja jakaa loppukeskustelussa liitteet oppilaiden nähtäväksi.

Osallistujien tehtävänä on piirtää muutamassa minuutissa paperille maailmankartta. Ohjeista osallistujia piirtämään niin tarkka kuva maailmankartasta, kuin suinkin mahdollista. On kuitenkin hyvä painottaa, ettei kyseessä ole piirustuskilpailu. Aika alkaa heti ja apua ei tietenkään saa katsoa.

Tämän jälkeen voidaan pohtia joko yhdessä tai pienryhmiin jakautuneina:

- Mistä lähditte liikkeelle?
- Mikä oli helpoin piirtää?
- Mikä oli vaikein?

Jokainen osallistuja voi näyttää piirtämänsä kartan kameran kautta tai jakaa siitä kuvan käytössä olevalla opiskelualustalla. Samalla kerrotaan, miten kukin lähti piirtämisessä liikkeelle ja mitä huomioita karttaa piirtäessä heräsi. Lopuksi harjoitus puretaan yhdessä. Opettaja voi näyttää oman näyttönsä jakamalla osallistujille liitteenä olevat kolme erilaista tapaa kuvata maapalloa ja eri maanosia. Karttojen kuvat voi myös laittaa kaikkien nähtäväksi yhteiselle alustalle. Karttoja katsoessa keskustellaan:

- Miten eri karttojen tavat esittää maailma eroavat toisistaan?
- Mikä kartoista on tutuin?
- Olemmeko nähneet muita tapoja esittää maapalloa?
- Miten olemme tottuneet hahmottamaan maiden ja maanosien mittasuhteita?
- Onko sillä merkitystä, jos katsomme maailmaa vain yhdellä tapaa, kyseenalaistamatta

Vinkki: *YouTubesta löytyy myös harjoitukseen sopiva video "Why all world maps are wrong". [Linkki Why all world maps are wrong -videoon YouTubessa](#). Lisätietoa ja vinkkejä aiheen käsittelyyn oppilaiden kanssa löydät Taksvärkin *Maailman äänet oppaasta*. [Linkki Maailman äänet -oppaaseen \(pdf\)](#).*

RUNORÄPPI

Tavoitteet:

- Tutustua sambialaisiin nuoriin
- Tuottaa kantaaottavaa mediasisältöä nuorten omista haasteista
- Harjoittaa itseilmaisua ja vaikuttamista taidelähtöisin menetelmin

Kesto: 30+ min

Tarvikkeet:

- Youtubesta Taksvärkki ry:n kanavalta Birds of Change -video. [Linkki Birds of Change -videoon](#)
- Kirjoitusvälineet

Kerro oppilaille, että tulette pian katsomaan sambialaisen Barefeet Theatre -nimisen järjestön nuorten ryhmän tekemän musiikkivideon. Lue oppilaille tai ohjeistaa heitä itse lukemaan sambialaisten nuorten toiminnasta ja Taksvärkin kumppanijärjestöstä Barefeet Theatresta:

BAREFEET THEATRE

Sambialainen järjestö Barefeet on Taksvärkki ry:n kumppanijärjestö, jonka nuorisoneuvostot tekevät töitä kadulla elävien ja työskentelevien lasten ja nuorten hyväksi. Nuorisoneuvostojen jäsenet vaikuttavat katulasten ja -nuorten oikeuksien ja tilanteen edistämiseen yhteiskunnassa. He mm. kouluttavat nuoria kadulla elämisen ja työskentelemisen vaaroista ja esittävät kyläläisille kanta-aottavia teatteri- ja runoräppi-esityksiä, joissa kerrotaan nuorten oikeuksista ja hyvinvointiin vaikuttamista asioista.

Katsokaa sitten sambialaisten nuorten Birds of Change -musiikkivideo (videon alakulman valikosta saa tekstityksen). Videon katsomisen jälkeen pyydä oppilaita pohtimaan itse tai keskustelemaan pienryhmissä:

- Mitä ajatuksia video herätti?
- Mihin asioihin/epäkohtiin sambialaiset nuoret ottavat röpissä kantaa?
- Kenelle viesti on suunnattu?
- Mihin asiaan sinä haluaisit vaikuttaa?

Tämän jälkeen pyydä jokaista miettimään jokin asia, johon hän itse haluaa vaikuttaa. Oppilaat voivat pohtia asioita tai epäkohtia, joihin he haluaisivat muutosta esimerkiksi nuorten elämän, ihmisoikeuksien tai kestävän tulevaisuuden näkökulmasta. Jokainen kertoo ääneen yhden asian. Kirjoittakaa vastaukset yhteiselle valkotaululle tai esitysdialle.

Oppilaiden tehtävänä on suunnitella itsenäisesti tai pienryhmissä oma kanta-aottava runoräppi, puhe tai vaikkapa omia lyriikoita jostakin tärkeäksi koetusta teemasta. Tuotokselle ei ole tarkkaa mittaa tai muotoa. Tärkeintä on, että sillä pyritään vaikuttamaan ja, että oma ääni ja mielipide kuuluvat!

Teksti kirjoitetaan ylös. Oppilaat / ryhmät voivat valmistella kirjoitetun tekstin pohjalta myös esitykset, jotka tallennetaan videoille tai nauhoitetaan äänitteeksi ja jaetaan luokan kesken. Esitystapa on vapaa ja vain luovuus on rajana!

Kun kaikki kanta-aottavat tekstit on kirjoitettu tai esitetty, keskustellaan yhdessä niiden sisällöistä. Verratkaa oman luokan esiin nostamia teemoja sambialaisten nuorten ajatuksiin ja sanomaan. Mitä huomaatte? Minkälaiset asiat yhdistävät nuoria eri puolilla maailmaa?

TOINEN ASTE

MITÄ, MISSÄ, MILLOIN, OSAT 1 JA 2

HARJOITUKSEN OSA 1

Tavoitteet:

- Pysähtyä miettimään mitä ja kuinka paljon tiedämme maailmanhistoriasta.
- Tunnistaa median välittämän tiedon ja historian kerronnan Eurooppa-keskeisyys.

Kesto: 15–25 min

Tarvikkeet:

- Opiskelualustan tai valkotalusovelluksen pohjaksi asetettu maailmankartta
- virtuaalisia post-it -lappuja

Opettaja asettaa opiskelualustan pohjaksi maailmankartan, johon voidaan tehdä merkintöjä. Harjoituksen tarkoituksena on konkreettisesti hahmottaa, minne oppilaiden tietämät historian tapahtumat sijoittuvat.

Jokainen miettii, minkälaisia merkittäviä historiallisia tapahtumia itselle tulee mieleen.

- Mitä historiallisia tapahtumia sinulle tulee ensimmäisenä mieleen? Listaa esim. viisi ensin mieleen tullutta.
- Mitä on tapahtunut, missä ja milloin?
- Tuleeko mieleen jokin tietty aikakausi, tyyliuunta, vallankumous, sota, palkinto, sopimus?
- Kyseessä voi olla mikä tahansa asia tai ilmiö menneisyydestä, satoja vuosia sitten, tai eilen uutisista bongattu juttu.

Oppilaat käyvät kirjoittamassa tapahtuman kartan päälle post it -lapulle siihen kohtaan karttaa, minne tapahtuma sijoittuu. Opettaja voi tarvittaessa auttaa sijoittamaan tapahtuman kartalle, jos oppilas ei ole varma sijainnista. Tämän jälkeen tarkastellaan yhteisesti tai pienryhmissä, minne oppilaiden muistamat asiat sijoittuivat.

- Mitä huomaatte?
- Millaisia tapahtumia muistitte?
- Huomaatteko jotain yhtäläisyyksiä?
- Sijoittuvatko tapahtumat tietyille maantieteelliselle alueelle? Mille?
- Jäikö jokin alue tyhjäksi? Mitä haittaa tästä voi olla?

Lopuksi keskustellaan yhdessä. Harjoituksen purussa on tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että historiaa ja menneisyyttä mahtuu maailmaan lukematon määrä. Kaikkea ei millään voi mahtua esimerkiksi yhden oppikirjan kansiin. Historian kerronnassa tai median välittämässä tiedossa on kuitenkin aina kyse valinnoista. Oppilaiden on hyvä huomata, mitkä valtiot tai alueet painottuvat maailmankuvassamme ja mistä se voisi johtua. Historiaa on joka puolella, emme vain tiedä kaikista maailmankolkista yhtä paljoa.

Jatkakaa halutessanne harjoituksen parissa tekemällä osa 2.

Vinkki: *Selvittäkää harjoituksen jälkeen historiaa niiltä alueilta, joilta kartalle ei tullut merkintöjä. YouTubesta löytyy myös harjoitukseen sopiva Suomen Rauhanpuolustajien video "Läntisen tuolla puolen". [Linkki Läntisen tuolla puolen -videoon YouTubessa.](#)*

HARJOITUKSEN OSA 2

Tavoitteet:

- Tutkia, mistä maista uutisoidaan tietyn ajanjakson aikana.
- Huomata, miten eri mediat muokkaavat käsitystämme kertomisen arvoisista tapahtumista.
- Pohtia tämän hetken uutisointia ja sen vaikutusta yksilön maailmankuvan muodostumiseen.

Kesto: 30–45 min

Tarvikkeet:

- Jokaiselle pääsy verkkolehtiin tai kotoa löytyviä sanomalehtiä
- Opiskelualustan tai valkotalusovelluksen pohjaksi asetettu maailmankartta

Oppilaat tutustuvat sanomalehtien uutisointiin tietyn ajanjakson ajalta. Oppilaat käyvät lehden läpi ja merkitsevät kartalle, mistä maista uutisoidaan. Maan sijoittamisessa kartalle voi käyttää apuna

verkon karttapalveluja. Lehtien selaamisen ja karttaan merkitsemisen voi antaa myös omatoimiseksi tehtäväksi ennen yhteistä läpikäyntiä.

Merkitsemisen jälkeen oppilaat jaetaan pienryhmiin, joiden tehtävänä on pohtia:

- Miten laajasti uutiset sijoittuivat kartalle?
- Jos luette uutisista otsikon ja ingressin, minkä tyyllisiä uutisia eri maista on? Negatiivisia vai positiivisia? Lopuksi katsotaan yhdessä läpi, mihin tämän ajanjakson uutiset sijoittuivat.

Tämän jälkeen keskustellaan yhdessä:

- Onko oppilaiden kartoissa eroavaisuuksia?
- Mistä maista tai maanosista uutisoitiin eniten?
- Minkä tyyllisiä uutisia tuli eri maista?
- Onko uutisoinnissa eroa eri maiden välillä? Mistä tämä voi johtua?

Jos ryhmän kanssa on tehty myös harjoituksen osa 1, voidaan verrata osien 1 ja 2 karttoja ja tutkia, onko niiden välillä yhtäläisyyksiä. Opettaja voi myös lopuksi lukea ryhmälle ääneen kaksi tekstiä:

- Maailman äänet -oppaan sivulta 22 infoboksin *Negatiivisuus uutisoinnissa*
- Maailman äänet -oppaan sivulta 26 Teija Laakson tekstin *Kehityksmaista on helppo kertoa ikäviä uutisia*, [Linkki Maailman äänet -oppaaseen \(pdf\)](#).

KEHITYKSMaista ON HELPPo KERTOa IKäVIä UUTISIA

Tavoitteet:

- Pohtia uutisten luomia mielikuvia ja hahmottaa median suhdetta mielikuvien muodostumiseen.
- Oivaltaa, että mediateksti tai sen jakaminen on aina jonkin tahon valintojen tulos, eikä kerro kaikkea

Kesto: 20–30 min

Tarvikkeet:

- Teija Laakson artikkeli *Kehityksmaista on helppo kertoa ikäviä uutisia*, Maailman äänet -oppaan sivulta 26. [Linkki Maailman äänet -oppaaseen \(pdf\)](#).

Opiskelijat lukevat Maailma.net:n päätoimittajan Teija Laakson artikkelin *Kehityksmaista on helppo kertoa ikäviä uutisia* ja pohtivat itsenäisesti, pareittain tai ryhmissä:

- Mistä luet yleensä uutisia? Miksi?
- Millaisia uutisia haluaisit lukea?
- Oletko samaa vai eri mieltä kirjoittajan kanssa? Miksi?
- Miksi joistain maista uutisoidaan yksipuolisesti?
- Miten uutisoinnin tyyliä voisi muuttaa?

Pohdinnat käydään läpi yhdessä opettajan valitsemalla tavalla. Lopuksi voidaan keskustella kysymyksistä vielä yhdessä ja pohtia erityisesti: Mitä merkitystä on sillä, minkälaisia näkökulmia tai sävyjä uutisjutuissa tai -kuvissa esitetään? Entä sillä, kenen äänellä jutussa puhutaan tai keitä kuullaan asiantuntijoina? Miten nämä seikat vaikuttavat mielikuviemme rakentumiseen tai ennakkoluulojen syntymiseen? Harjoituksen päätteeksi on hyvä muistuttaa, ettei uutisoinnissa ole tarkoitus kirjoittaa vain positiivisesta tai negatiivisesta näkökulmasta, vaan oleellista on kirjoittaa

uutisia mahdollisimman läpinäkyvästi, monipuolisista näkökulmista ja monipuolisempia uutisointitapoja hyödyntäen.

MIKÄ KANTAA TULEVAISUUTEEN? -harjoitus toisen asteen versiona

Tavoitteet:

- Pohtia elämän tärkeysjärjestyksiä, hyvää tulevaisuutta ja kestäväää elämäntapaa
- Orientoida ajatuksia nuorten elämään vaikuttavien globaalien syy-seuraussuhteiden ja kestävään kehityksen kysymysten tarkasteluun

Kesto: 20–30 min

Tarvikkeet:

- Valkotaulualusta (esim. Padlet), jonne yksin tai yhdessä parin kanssa voi sijoittaa post it-lappuja ennalta määrittämättömiin kohtiin
- Liite: [Valmis kuva ihmishahmosta \(pdf\)](#)

Laitetaan koko ryhmälle valkotaulusovelluksen taustakuvaksi yksi ihmishahmo. Hahmo on hyvä sovittaa valkotaulun keskelle, sillä tarkoituksena on lisäillä kommentteja "post it-lapuilla" hahmon ympärille. Hahmo esittää nuorta ja hahmolle voidaan myös keksiä yhdessä nimi. Kaikki samaan kohtaan liittyvät vastaukset kirjoitetaan yhdelle post it-lapulle tiettyyn kohtaan hahmoa.

Ensimmäinen lappu sijoitetaan valkotaululla hahmon jalkojen juureen perustaksi. Jokainen osallistuja kirjoittaa lappuun oman vastauksensa. Ensimmäiselle lapulle kirjoitetaan elintärkeitä asioita, joita ilman ei voi elää (esim. ruoka, juomakelpoinen vesi, ...). Seuraava lappu sijoitetaan jalkoihin kuljettamaan hahmoa eteenpäin. Tälle lapulle kirjoitetaan asioita, jotka auttavat nuorta saamaan hyvän tulevaisuuden (koulutus, rauha, sosiaaliturva, ...). Ylävartalon korkeudelle lisätään lappu, jolle liitetään asioita, jotka tekevät nuoren elämästä mukavampaa, mutta eivät ole ihan välttämättömiä (harrastukset, pelit, matkailu, ...). Pään kohdille laitetaan lappu, johon lisätään nuoren toiveita, unelmia ja ajatuksia tulevaisuudesta: asioita, jotka todennäköisesti tekevät nuoresta onnellisen aikuisen, mikäli kaikki vartaloon ja jalkoihin kiinnitetty toteutuu. Hahmon sivuille laitetaan vielä viides lappu, joissa on tapahtumia ja asioita, jotka voivat estää nuorta saamasta hyvää tulevaisuutta.

Vinkki: *Kommenttien lisäämisen voi antaa osallistujille ennakkotehtäväksi ja käyttää yhteisen etäajan keskusteluun, kun kommentit on jo lisätty. Vaihtoehtoisesti osallistujia voi myös ohjeistaa piirtämään hahmon paperille ja näyttämään kameralla / kuvien kautta etätunnin aikana.*

Lopuksi tarkastellaan hahmoa yhdessä. Luetaan ääneen, minkälaisia asioita osallistujat ovat kirjoittaneet ja keskustellaan:

- Mitkä asiat ovat elintärkeitä? Mitä ilman emme voi elää?
- Mikä auttaa saamaan hyvän tulevaisuuden? Toteutuvatko nämä asiat kaikkien nuorten kohdalla esimerkiksi Suomessa? Minkälaiset asiat voivat estää nuorta saamasta hyvän tulevaisuuden?
- Minkälaiset asiat tekevät elämästä mukavampaa? Mitä näistä tarvitaan hyvään elämään? Löytyykö joukosta sellaisia asioita, joista voisimme ehkä luopua?
- Mistä nuoret unelmoivat? Onko nuorilla kaikkialla maailmassa samankaltaisia pelkoja, unelmia, ja tulevaisuuden haaveita?

Hahmosta tulee hyvä kartta sille, mikä elämässä oikeasti on tärkeää, mitä kaikkea hyvään elämään tarvitaan ja minkälaiset tekijät voivat vaikuttaa nuoren mahdollisuuksiin tai ajaa osattomuuteen. On hyvä korostaa, että harjoitukseen ei ole oikeita, eikä vääriä vastauksia. Tarkoituksena ei ole arvottaa kenenkään mielipiteitä, vaan herättää keskustelua. On myös hyvä muistaa, että Suomessakin on

paljon köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Listatut asiat eivät ole kaikkien saatavilla. Ja toisaalta materiaallinen hyvinvointi ei myöskään välttämättä tuo onnellisuutta. Useiden tutkimusten mukaan nuorten mielenterveysongelmat ja yksinäisyydentunne ovat kasvaneet materiaalisesta hyvinvoinnista huolimatta. Keskustelua voidaan käydä myös siitä, miten eriarvoisuutta voidaan vähentää ja turvata kaikille ihmisille hyvä elämä yhteisen planeettamme kantokyvyn rajoissa.

MINUN SUOMENI

Tavoitteet:

- Pohtia normien ja ennakkoluulojen syntyä
- Havahtua kyseenalaistamaan suomalaisuuteen liittyviä normeja
- Havainnollistaa eri mediasisältöjen vaikutusta mielikuviemme rakentumiseen

Kesto: 15–20 min

Tarvikkeet:

- Kirjoitusvälineet
- YouTubesta musiikkivideo Kansalaiset feat. Medborgare: Olen suomalainen. [Linkki Olen suomalainen -videoon YouTubessa.](#)

Harjoituksen aluksi voidaan pohtia yhdessä tai pienryhmissä:

- Mitä *ennakkoluulo* ja *stereotypia* tarkoittavat?
- Miten ennakkoluulot ja stereotypiat syntyvät?
- Mitä tarkoitetaan *normilla*?
- Mitä haittaa ennakkoluuloista, stereotyyppioista tai tietyistä normeista voi olla?

Opiskelijat katsovat itsenäisesti tai katsotaan yhdessä *Kansalaiset feat. Medborgare: Olen suomalainen -musiikkivideon*. Katsomisen jälkeen kasataan ajatuksia yhteiselle alustalle tai pohditaan yhdessä:

- Mitä ajatuksia musiikkivideo herätti?
- Miten suomalaisuus määrittyy? Onko olemassa yksi suomalaisuuden määritelmä?
- Minkälaisia normeja suomalaisuuteen liittyy?
- Oletko havainnut mediassa tai lähiympäristössäsi erilaisia tapoja käsitellä suomalaisuuden määritelmää?

Pohtikaa yhdessä, miten ja mistä stereotypiat ja normit syntyvät ja mitä haittaa niistä voi olla. Saatamme kuulla keskustelua ”kantasuomalaisista” ja etniset vähemmistöt voivat joutua puolustamaan asemaansa suhteessa suomalaisuuteen. Erityisesti on syytä tuoda esille, miten tiukka suomalaisuuden normi voi johtaa syrjintään ja pitää yllä eriarvoisuutta. On tärkeää oppia tunnistamaan ja kyseenalaistamaan omia sekä yhteiskunnallisia stereotyyppioita ja ennakkoluuloja, pyrkiä purkamaan niitä ja toimia syrjinnän estämiseksi. Suomalaiseksi identifioituminen on kuitenkin kokemus, jota ulkopuolinen ei voi määritellä.

Vinkki: Opiskelijat voivat katsoa TED:stä Chimamanda Adichien ”The danger of a single story” -videon. [Linkki The danger of a single story -videoon.](#) Valikosta saa suomenkieliset tekstitykset. Mitä videossa tarkoitetaan yhden tarinan vaaralla? Onko suomalaisuudesta olemassa ”yksi tarina”? Mitä seurauksia ”yhden tarinan” jatkamisella voi olla?